

[https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3\(2\)-51](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3(2)-51)

УДК 338.43

ЛАГОДІЄНКО Наталія

Одеський національний технологічний університет

<https://orcid.org/0000-0002-8472-1395>

БУНЕСВ Іван

Інституту тваринництва НААН

<https://orcid.org/0009-0001-8390-7948>

КУЧУГУРНИЙ Олександр

Одеський національний технологічний університет

<https://orcid.org/0009-0007-8553-9361>

## ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

Стаття присвячена дослідженню практичних аспектів реалізації ризик-менеджменту підприємств агропромислового виробництва в сучасних умовах.

Визначено, що агропромислове виробництво відіграє стратегічну роль в економіці країни, оскільки воно забезпечує продовольчу безпеку, робочі місця, розвиток сільської місцевості та валютні надходження.

Встановлено, що адаптивне управління ризиками в агропромисловому виробництві є невід'ємною складовою ефективного функціонування підприємств у сучасних умовах. Зростаючі кліматичні, економічні та геополітичні загрози вимагають від агробізнесу впровадження сучасних підходів до прогнозування та мінімізації ризиків.

Доведено, що практична реалізація ризик-менеджменту базується на використанні інноваційних технологій, а важливим інструментом є фінансові механізми управління ризиками, зокрема агрострахування, хеджування та державні компенсаційні програми.

Ключові слова: агропромислове виробництво, агрострахування, економічний розвиток, інноваційні технології, підприємство, продовольча безпека, ризик-менеджмент.

LAGODIENKO Nataliia

Odessa National University of Technology

BUNIEIEV Ivan

Livestock Farming, Livestock Farming Institute of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine

KUCHUHURNYI Oleksandr

Odesa National University of Technology

## PRACTICAL ASPECTS OF IMPLEMENTING RISK MANAGEMENT IN AGRO- INDUSTRIAL ENTERPRISES

The article studies practical aspects of implementing risk management in agro-industrial enterprises in modern conditions.

It is determined that agro-industrial production plays a strategic role in the country's economy, ensuring food security, jobs, rural development, and foreign exchange earnings.

It is established that adaptive risk management in agro-industrial production is an integral part of the effective functioning of enterprises in modern conditions. Growing climatic, economic, and geopolitical threats require agribusiness to implement modern approaches to forecasting and minimizing risks.

It is proven that risk management's practical implementation is based on innovative technologies, such as precision agriculture, automation of production processes, digital analysis, and monitoring systems. Financial risk management mechanisms, particularly agricultural insurance, hedging, and state compensation programs are essential.

It is substantiated that adaptive strategies, particularly diversification of production, use of sustainable agricultural technologies, and optimization of logistics processes, can significantly increase a business's resilience to external challenges.

It is confirmed that state support and international programs play a key role in developing effective risk management. Thanks to access to preferential financing, technological support, and educational initiatives, agro-industrial enterprises can implement more effective risk management mechanisms.

Therefore, implementing an integrated approach to risk management allows agro-industrial enterprises to protect themselves from negative impacts and increase competitiveness, ensuring the stability of the agricultural sector and the country's food security.

Keywords: agro-industrial production, agro-insurance, economic development, innovative technologies, enterprise, food security, risk management.

Стаття надійшла до редакції / Received 19.04.2025

Прийнята до друку / Accepted 07.05.2025

## ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Актуальність теми зумовлена високим рівнем невизначеності та численними викликами, з якими стикається аграрний сектор. Сільське господарство та пов'язані з ним галузі залежать від багатьох факторів,

таких як погодні умови, коливання цін на сировину, зміни в законодавстві, доступ до фінансування та стан світових ринків.

У сучасних умовах глобалізації та зміни клімату управління ризиками стає невід'ємною частиною стратегічного планування підприємств агропромислового виробництва. Зростає необхідність адаптивного підходу, що дозволяє швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища, мінімізувати негативні наслідки та підвищувати ефективність виробничих процесів.

Практична реалізація ризик-менеджменту в агропромисловому виробництві включає прогнозування ризиків, використання цифрових технологій, впровадження страхових механізмів, диверсифікацію виробництва та застосування фінансових інструментів для зниження впливу можливих загроз. Особливе значення має моніторинг ринку та аналітика, що дозволяє підприємствам оптимізувати витрати, ефективніше використовувати ресурси та підвищувати конкурентоспроможність.

Тож, управління ризиками в агропромисловому виробництві не лише сприяє стійкості окремих підприємств, а й забезпечує стабільний розвиток галузі в цілому. Це особливо важливо в умовах нестабільної економічної ситуації, коли будь-які непередбачені фактори можуть суттєво вплинути на прибутковість аграрного бізнесу та рівень продовольчої безпеки країни.

### **АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ**

Питання щодо ролі агропромислового виробництва в економіці держави, ризик-менеджменту підприємств цієї важливої галузі розкрили в своїх працях вчені: М. Бондар, В. Вітлінський, І. Крамар, О. Кубай, Т. Кулініч, Т. Мостенська, О. Мошківська, М. Руденко, Н. Трусова, Г. Христенко А. Чайкіна та багато інших.

Попри значну кількість ґрунтовних досліджень, враховуючи важливість галузі та умови сьогодення, вказані питання потребують подальшого аналізу.

### **ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ**

Мета статті полягає у дослідженні практичних аспектів реалізації ризик-менеджменту підприємств агропромислового виробництва в сучасних умовах.

### **ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ**

Сучасні тенденції розвитку світової економіки підкреслюють особливу роль аграрного сектора в економічній системі. В умовах глобальних викликів, таких як виснаження природних ресурсів, загострення проблем голоду та бідності, а також порушення екологічної рівноваги, агропромисловий комплекс набув нових функцій, що виходять за межі постачання продовольства. Традиційно агропромислове виробництво відігравало ключову роль у забезпеченні економічного розвитку держави та продовольчої незалежності. Нині його значення зростає, адже воно залишається основою життєдіяльності більшої частини сільського населення регіонів України [3].

Агропромислове виробництво – це комплекс галузей, які займаються виробництвом, переробкою та збутом сільськогосподарської продукції, що включає:

- сільське господарство – вирощування рослин (зернові, овочі, фрукти) та розведення тварин (м'ясо-молочне виробництво, птахівництво);
- переробна промисловість – виробництво продуктів харчування, олії, цукру, борошна, кормів, м'ясних і молочних виробів;
- матеріально-технічне забезпечення – виробництво добрив, техніки, обладнання, насіння, засобів захисту рослин;
- логістика та збут – транспортування, зберігання та продаж сільгосппродукції на внутрішньому та міжнародному ринках.

Кожна з цих галузей відіграє важливу роль у відтворенні економіки, проте, на нашу думку, фундаментальне значення має саме сільське господарство. Такий пріоритет в агропромисловому виробництві пояснюється тим, що основою кінцевої продукції є саме сільськогосподарська сировина. Зокрема, сільське господарство зосереджується на вирощуванні таких культур, як зернові, олійні та ефірно-олійні, а також овочів, фруктів, цукрових буряків, сої, ріпаку та ін.

В цілому, агропромислове виробництво відіграє стратегічну роль в економіці країни, що має наступну аргументацію:

1. Забезпечення продовольчої безпеки (виробництво основних продуктів харчування для населення, зменшення залежності від імпорту продовольства).
2. Внесок у Валовий внутрішній продукт (далі – ВВП) країни. Агропромислове виробництво займає значну частку в структурі ВВП, особливо в аграрних країнах. Крім того, розвиток переробної промисловості збільшує додану вартість продукції.
3. Експортний потенціал. Агропромисловий сектор забезпечує надходження валюти через експорт зернових, олії, м'яса тощо. Більш того, сільськогосподарська продукція є однією з ключових статей експорту для багатьох країн.

4. Створення робочих місць. Агропромислове виробництво забезпечує зайнятість значної частини населення, особливо в сільській місцевості, стимулює розвиток суміжних галузей (логістика, машинобудування, торгівля).

5. Розвиток інфраструктури (будівництво доріг, елеваторів, складів, логістичних центрів, покращення умов життя в сільських регіонах).

6. Інновації та цифровізація (використання сучасних технологій (точне землеробство, автоматизація, дрони, IoT), підвищення ефективності виробництва та зменшення витрат).

Тож, як бачимо, агропромислове виробництво є ключовим фактором стабільного розвитку економіки, забезпечуючи країну продовольством, експортними доходами та робочими місцями.

Діяльність підприємств агропромислового комплексу нерозривно пов'язана з ризиками, тому в економічній науці підкреслюється, що прибуток є винагородою за прийняття ризику. У сучасних економічних умовах управління ризиками сприяє ухваленню обґрунтованих рішень в умовах невизначеності, дозволяючи мінімізувати вплив несприятливих подій на досягнення стратегічних цілей підприємств. Починаючи з другої половини XX століття, функція управління ризиками в межах підприємства традиційно визначається як «ризик-менеджмент» [7].

Основна мета управління ризиками – підвищення ефективності бізнесу, зменшення втрат і зростання прибутковості.

Серед ключових переваг впровадження та ефективного функціонування системи ризик-менеджменту в агропромисловому виробництві варто виокремити [10]:

– формування надійної основи стратегічному плануванню та ухвалення обґрунтованих управлінських рішень;

– зменшення ймовірності цінкових коливань і несподіванок;

– підвищення вірогідності досягнення запланованих цілей завдяки мінімізації втрат від непередбачуваних подій;

– оптимізацію використання різних видів ресурсів;

– зниження наслідків кризових ситуацій через ідентифікацію, аналіз та управління ризиками;

– запобігання втратам, усунення наслідків ризиків і оцінку ймовірності повторення кризових подій;

– покращення ефективності діяльності аграрних підприємств;

– підвищення прозорості управлінських рішень і вдосконалення комунікацій на підприємствах агропромислового виробництва.

У сучасних умовах мінливого ринку та кліматичних загроз підприємства агропромислового виробництва, що застосовують адаптивні стратегії, досягають значних конкурентних переваг. Наприклад, провідні агрохолдинги України, США та Європи активно впроваджують диверсифікацію виробництва, що дозволяє знизити ризики, пов'язані з несприятливими погодними умовами чи коливаннями ринку. Деякі підприємства орієнтуються на багатоканальний збут продукції та контрактне фермерство, що гарантує стабільність доходів навіть у кризові періоди.

Крім того, великі агропромислові підприємства використовують страхування врожаю та валютні хеджінгові інструменти для захисту від фінансових ризиків. Державні й приватні програми підтримки також відіграють ключову роль у забезпеченні стабільності агробізнесу, дозволяючи підприємствам агропромислового виробництва отримувати пільгове кредитування та інвестиції у розвиток технологій.

Аналіз наукових джерел щодо теми дослідження [2, 4, 6, 7, 9] дозволяє структурувати зміст та напрями практичних рішень для впровадження ефективного ризик-менеджменту в агропромисловому виробництві (Табл. 1).

Оцінити ефективність адаптивного ризик-менеджменту можна за допомогою кількох ключових показників: зростання прибутковості, зменшення виробничих втрат, стабільність поставок та рівень фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 1

**Зміст та напрями практичних рішень для впровадження ефективного ризик-менеджменту в агропромисловому виробництві**

| Напрямок                                | Опис                                                                                                                              | Приклади реалізації                                                               |
|-----------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|
| Ідентифікація ризиків                   | Виявлення потенційних загроз для підприємств агропромислового виробництва: кліматичні, економічні, фінансові, технологічні ризики | Аналіз погодних умов, оцінка змін ринкових цін, прогнозування шкідників та хвороб |
| Аналіз і оцінка ризиків                 | Оцінювання рівня загроз та їх впливу на виробничі процеси та фінансову стабільність                                               | Використання системи SWOT-аналізу, ризикове моделювання (stress-testing)          |
| Фінансові механізми управління ризиками | Інструменти страхування, хеджування, державна підтримка, субсидії, кредитування.                                                  | Агрострахування (від посухи, заморозків), використання форвардних контрактів      |
| Використання інноваційних технологій    | Впровадження цифрових систем для моніторингу стану ґрунтів, прогнозування врожайності, оптимізації ресурсів                       | Точне землеробство, супутниковий моніторинг, автоматизовані системи зрошення      |

|                                              |                                                                                                       |                                                                                |
|----------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|
| Диверсифікація виробництва                   | Розширення спектра культур, альтернативні напрями діяльності для зниження ризиків збитковості         | Поєднання рослинництва і тваринництва, виробництво органічної продукції        |
| Логістика та управління ланцюгами постачання | Оптимізація транспортування, збереження та реалізації продукції                                       | Будівництво елеваторів, розвиток локальних ринків збуту                        |
| Розвиток кадрового потенціалу                | Підвищення кваліфікації персоналу у сфері ризик-менеджменту та аграрного бізнесу                      | Тренінги з управління ризиками, співпраця з освітніми установами               |
| Державна підтримка та міжнародні програми    | Отримання фінансової та технічної допомоги для впровадження ефективних механізмів управління ризиками | Програми USAID, гранти ЄС, аграрні субсидії                                    |
| Моніторинг та контроль ризиків               | Постійний аналіз ризиків та коригування стратегії управління                                          | Використання автоматизованих інформаційних систем для аналізу ринку та клімату |

Джерело: складено автором на підставі [2, 4, 6, 7, 9].

Досвід провідних вітчизняних підприємств агропромислового виробництва (МХП, Kernel, Укрпромінвест-Агро, Астарт-Київ, UkrLandFarming, AgroVista та ін.) демонструє, що комплексний підхід до управління ризиками дозволяє мінімізувати втрати навіть у несприятливі періоди. Наприклад, агрохолдинги, які використовують страхування та інноваційні агротехнології, змогли зменшити втрати від посухи на 30-40%. Крім того, підприємства, що впровадили цифрові системи управління агробізнесом, зафіксували зростання ефективності використання ресурсів на 15-25%, що позитивно позначилося на їхній рентабельності [1, 8].

Підкреслимо, що агропромислове виробництво зазнало значних втрат унаслідок війни в Україні та масштабного вторгнення. За даними Міністерства аграрної політики України та дослідження Київської школи економіки, сукупні збитки галузі, спричинені військовими діями, станом на 2022 рік оцінювалися у 6,6 мільярда доларів США [1].

Попри всі виклики, опитування, проведене міжнародними маркетинговими експертами серед представників фермерського бізнесу, засвідчило позитивний погляд аграріїв на власні перспективи.

Основним запитом фермерів є забезпечення стабільного середовища та підтримання бізнесу на належному рівні. Серед ключових проблем, які виділяють фахівці, можна зазначити:

- дефіцит кадрів і нестачу кваліфікованих працівників;
- неефективний механізм захисту права власності та загрозу рейдерства;
- труднощі у фінансових розрахунках із торговими мережами;
- ризики зупинки виробництва через перебої з електроенергією та дефіцит ресурсів;
- нестабільність державного регулювання та часті зміни законодавства, що впливають на діяльність агросектору.

У контексті останнього слід сказати, що сьогодні уряди багатьох країн розробляють спеціальні програми, спрямовані на підтримку підприємств агропромислового виробництва у питаннях управління ризиками. Основними напрямками державної підтримки є:

- агрострахування та компенсаційні механізми (державні субсидії на страхові премії для сільгоспвиробників дозволяють мінімізувати фінансові втрати в разі несприятливих погодних умов, посухи, заморозків або інших форс-мажорних обставин);
- пільгове кредитування (державні програми фінансування надають доступ до дешевих кредитів для фермерів та агропідприємств, що дозволяє впроваджувати сучасні технології та підвищувати стійкість бізнесу);
- інвестиції в інфраструктуру (будівництво елеваторів, зрошувальних систем, логістичних центрів та доріг знижує ризики втрат продукції через логістичні труднощі або кліматичні зміни);
- освітні та консультаційні програми (державні органи підтримують розвиток аграрних навчальних програм, курсів з фінансової грамотності та управління ризиками, що допомагає аграріям адаптуватися до сучасних викликів).

Отже, ризик-менеджмент в агропромисловому виробництві продовжує активно розвиватися, адаптуючись до сучасних викликів, таких як зміни клімату, глобальна економічна нестабільність, військові дії, зростаючі вимоги до сталого виробництва та цифровізація галузі. На нашу думку, перспективи розвитку ризик-менеджменту в агропромисловому виробництві безпосередньо пов'язані з технологічним прогресом, фінансовими механізмами та екологічними трендами.

Тож у майбутньому підприємства цієї важливої галузі будуть орієнтуватися на такі стратегії управління ризиками, як цифровізація та використання штучного інтелекту, розширення практик страхування аграрних ризиків, перехід до сталого виробництва (природоорієнтовані підходи), розвиток фінансових механізмів ризик-менеджменту (активніше використання деривативів та хеджування, що дозволить мінімізувати цінові ризики на аграрну продукцію), інновації у логістиці та ланцюгах постачання (розвиток локальних виробничо-збутових мереж, агропромислових кластерів та контрактного фермерства, що дозволить знизити ризики, пов'язані з транспортними та митними обмеженнями), використання робототехніки та автоматизація процесів (використання автономних тракторів, роботизованих систем збору врожаю та автоматичних поливних систем).

Використання інноваційних підходів допоможе підприємствам не лише мінімізувати ризики, а й підвищити ефективність виробництва, зменшити вплив на довкілля та посилити конкурентні переваги на глобальному ринку.

### ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Проведене дослідження дозволяє зробити наступні висновки:

1. В цілому, агропромислове виробництво відіграє стратегічну роль в економіці країни, оскільки воно забезпечує продовольчу безпеку, робочі місця, розвиток сільської місцевості та валютні надходження.
  2. Адаптивне управління ризиками в агропромисловому виробництві є невід'ємною складовою ефективного функціонування підприємств у сучасних умовах. Зростаючі кліматичні, економічні та геополітичні загрози вимагають від агробізнесу впровадження сучасних підходів до прогнозування та мінімізації ризиків.
  3. Практична реалізація ризик-менеджменту базується на використанні інноваційних технологій, таких як точне землеробство, автоматизація виробничих процесів, цифрові системи аналізу та моніторингу. Важливим інструментом є фінансові механізми управління ризиками, зокрема агрострахування, хеджування та державні компенсаційні програми.
  4. Досвід успішних підприємств показує, що адаптивні стратегії, зокрема диверсифікація виробництва, використання стійких агротехнологій та оптимізація логістичних процесів, дозволяють значно підвищити стійкість бізнесу до зовнішніх викликів.
  5. Державна підтримка та міжнародні програми відіграють ключову роль у розвитку ефективного ризик-менеджменту. Завдяки доступу до пільгового фінансування, технологічної підтримки та освітніх ініціатив агропромислові підприємства можуть впроваджувати більш ефективні механізми управління ризиками.
- Отже, впровадження комплексного підходу до ризик-менеджменту дозволяє агропромисловим підприємствам не лише захистити себе від негативних впливів, а й підвищити конкурентоспроможність, забезпечуючи стабільність аграрного сектору та продовольчу безпеку країни.

### Література

1. *Агропромисловий комплекс України, огляд ніші та реалії сьогодення*. URL: <https://blog.youcontrol.market/aghropromislovii-kompleks-ukrayini-oghliad-nishi-ta-riekaliyi-soghodiennia/>
2. Бондар М.І., Єршова Н.Ю. Стратегічний управлінський облік ризиків: теоретичні та практичні аспекти. *Фінанси України*. 2019. № 2. С. 69–81. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2019.02.069>
3. Крамар І., Баранов К. *Агропромислове виробництво та його економічна роль в сучасній державі*. URL: [https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/42918/2/MNPK\\_2023\\_Kramar\\_I-Agricultural production and 64-65.pdf](https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/42918/2/MNPK_2023_Kramar_I-Agricultural%20production%20and%2064-65.pdf)
4. Кулініч Т., Шепель І., Гавриленко Н. Розвиток управлінського обліку на основі ризик-орієнтованого підходу. *Економічний аналіз*. 2021. Том 31. № 1. С. 17–24. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2021.01.017>
5. Мостенська Т.Л. Ризик-менеджмент як інструмент управління господарським ризиком підприємства. *Вісник Запорізького національного університету*. 2010. № 3(7). С.72-79.
6. Мошковська О. Теоретико-практичні аспекти включення управлінського обліку в систему управління економічною безпекою підприємства. *Галицький економічний вісник*. Вип. 1 (74). 2022. [https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk\\_tntu](https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu)
7. Руденко М.В. Формування концепції ризик-менеджменту аграрних підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. С. 171 – 174. URL: [http://www.ej.kherson.ua/journal/economic\\_26/1/40.pdf](http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_26/1/40.pdf)
8. *Рейтинг Крайних Агрохолдингов України від Ukrainian Business Award*. URL: <https://uba.top/agricultural-holdings-of-ukraine/>
9. Христенко Г.М., Федуняк І.О. Формування системи ризик-менеджменту інноваційно-інвестиційного розвитку аграрних підприємств. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки)* №1(46), 2022. DOI: <https://doi.org/10.31388/2519-884X-2022-46-30-36>
10. Trusova N., Vasylyeva O., Kolokolchukova I., Konovalenko A., & Herasymenko I. (2022). Marketing support of corporate social responsibility of agri-food enterprises. *Scientific Horizons*. 2022. Vol. 25(7). P. 101- 114. [https://doi.org/10.48077/scihor.25\(7\).2022.101-114](https://doi.org/10.48077/scihor.25(7).2022.101-114).

### References

1. *Ahropromyslovyyi kompleks Ukrainy, ohliad nishi ta realii sohodennia* [Agro-industrial complex of Ukraine, niche overview and realities of today]. Retrieved from <https://blog.youcontrol.market/aghropromislovii-kompleks-ukrayini-oghliad-nishi-ta-riekaliyi-soghodiennia/>
2. Bondar M.I., Yerushova N.Yu. (2019). Stratehichnyi upravlinskyi oblik ryzykiv: teoretychni ta praktychni aspekty [Strategic management accounting of risks: theoretical and practical aspects]. *Finansy Ukrainy*, (2), pp. 69–81. <https://doi.org/10.33763/finukr2019.02.069>

3. Kramar I., Baranov K. *Ahropromyslove vyrobnytstvo ta yoho ekonomichna rol v suchasni derzhavi* [Agro-industrial production and its economic role in the modern state]. Retrieved from [https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/42918/2/MNPK\\_2023\\_Kramar\\_I-Agricultural\\_production\\_and\\_64-65.pdf](https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/42918/2/MNPK_2023_Kramar_I-Agricultural_production_and_64-65.pdf)
4. Kulinich T., Shepel I., Havrylenko N. (2021). Rozvytok upravlinskoho obliku na osnovi ryzyk-orientovanoho pidkhotu [Development of management accounting based on a risk-oriented approach]. *Ekonomichniy analiz*, 31(1), pp. 17–24. <https://doi.org/10.35774/econa2021.01.017>
5. Mostenska T.L. (2010). Ryzyk-menedzhment yak instrument upravlinnia hospodarskym ryzykom pidpriemstva [Risk management as a tool for managing the economic risk of an enterprise]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu*, 3(7), pp. 72-79.
6. Moshkovska O. (2022). Teoretyko-praktychni aspekty vkluchennia upravlinskoho obliku v systemu upravlinnia ekonomichnoi bezpekoiu pidpriemstva [Theoretical and practical aspects of including management accounting in the system of managing the economic security of an enterprise]. *Halyskyi ekonomichnyi visnyk*, 1(74). [https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk\\_tntu](https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu)
7. Rudenko M.V. Formuvannia kontseptsii ryzyk-menedzhmentu ahramykh pidpriemstv [Formation of the concept of risk management of agricultural enterprises]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, pp. 171 – 174. Retrieved from [http://www.ej.kherson.ua/journal/economic\\_26/1/40.pdf](http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_26/1/40.pdf)
8. *Reitynh Krashchykh Ahrokhodyniv Ukraina vid Ukrainian Business Award* [Rating of the Best Agricultural Holdings of Ukraine from Ukrainian Business Award]. Retrieved from <https://uba.top/agricultural-holdings-of-ukraine/>
9. Khrystenko H.M., Feduniak I.O. (2022). Formuvannia systemy ryzyk-menedzhmentu innovatsiino-investytsiinoho rozvytku ahramykh pidpriemstv [Formation of a risk management system for innovative and investment development of agricultural enterprises]. *Zbirnyk naukovykh prats TDATU imeni Dmytra Motornoho (ekonomichni nauky)*, 1(46). <https://doi.org/10.31388/2519-884X-2022-46-30-36>
10. Trusova N., Vasyl'yeva O., Kolokolchikova I., Konovalenko A., & Herasymenko I. (2022). Marketing support of corporate social responsibility of agri-food enterprises. *Scientific Horizons*, 25(7), pp. 101-114. [https://doi.org/10.48077/scihor.25\(7\).2022.101-114](https://doi.org/10.48077/scihor.25(7).2022.101-114)